

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Saksb.: Ole Christian Skogstad
e-post: fmnoosk@fylkesmannen.no

Tlf:

Vår ref: 2016/5192

Deres ref: 201306423

Vår dato: 28.08.2017

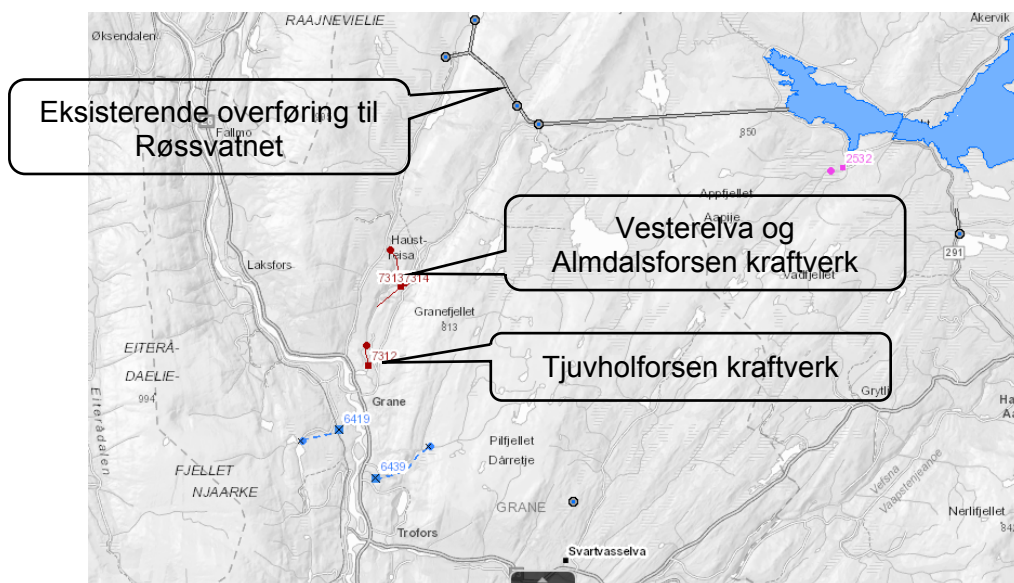
Deres dato: 06.06.2017

Arkivkode: 561

Uttalelse til søknad om konsesjon - Tjuvholforsen, Vesterelva og Almdalsforsen kraftverk - Grane

Fylkesmannen i Nordland viser til oversendelse datert 06.06.17 vedlagt søknader fra Clemens Kraft AS om konsesjon til å bygge tre småkraftverk i Grane kommune. Det vises også til e-post datert 25.08.17 om utsatt frist til 29.08.17.

Tuvholforsen, Vesterelva og Almdalsforsen er omsøkt utbygd, og vil samlet gi en estimert årlig produksjon på 50 GWh. Fylkesmannen vil i det følgende gi en samlet uttalelse til de tre omsøkte konsesjonene. For Vesterelva og Almdalsforsen kraftverk inngis det innsigelse, mens for Tuvholforsen ber vi om at det sees på alternativer som ikke berører en viktig skog.

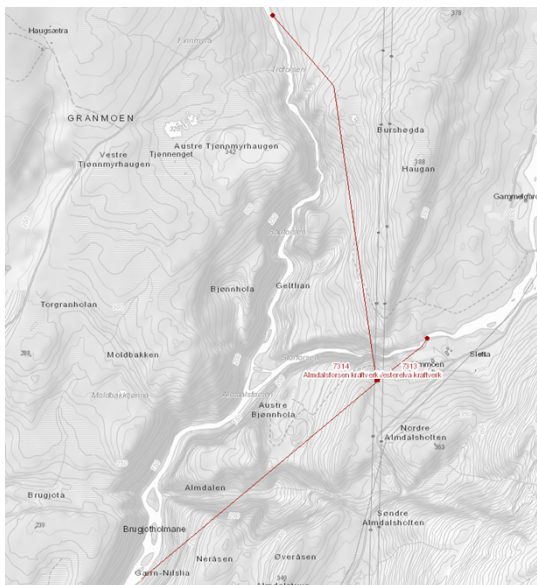

Figur 1. Kartet viser eksisterende overføringer i området og de planlagte kraftverkene i denne søknaden.

VESTERELVA OG ALMDALSFORSEN KRAFTVERK

Om tiltaket

Vesterelva og Gluggevasselva søkes utnyttet til kraftproduksjon gjennom bygging av Vesterelva Kraftverk og Almdalsforsen kraftverk. Kraftverkene vil ha felles stasjon i fjell, men er driftsmessig helt uavhengige av hverandre. Felles adkomst blir via 1400 m lang tunnel fra inntaket til Vesterelva Kraftverk. Fra stasjonen etableres en 1300 m lang avløpstunnel til avløp på kote 120 i Gluggvasselva. Avløpstunnelen blir felles for begge kraftverkene.

Figur 2. Kartet viser inntakspunkt, kraftstasjon og vannveier i de omsøkte prosjektene Almdalsforsen kraftverk og Vesterelva kraftverk.

Vesterelva Kraftverk er planlagt med inntak i Vesterelva på kote 275. Fra inntaket og til stasjonen i fjell på kote 125 sprenges en 1400 m lang tunnel. Ved inntaket blir det etablert en 4 m høy og 20 m lang betongdam slik at det dannes et 120 m langt inntaksmagasin. Kraftverket utnytter et fall på 150 m og det installeres en Francis- og en Peltonturbin med samlet effekt på 5 MW. Årlig produksjon er beregnet til 17,98 GWh.

Almdalsforsen Kraftverk har inntak i Gluggvasselva på kote 290. Fra inntaket bores en 250 m lang sjakt til sprengt tunnel på kote 130, og videre herifra går driftsvannet i et 50 m langt GRP-rør fram til stasjonen. Ved inntaket etableres en 3 m høy og 20 m lang betongdam slik at det dannes et vannspeil som strekker seg 75 m oppover vassdraget. Inntaksarrangementet blir i tilknytning til dammen. Til inntaket blir det etablert en 80 m lang ny permanent vei. Kraftverket utnytter et fall på 165 m og det installeres en peltonturbin med effekt på 4,55 MW. Årlig produksjon er beregnet til i underkant av 11 GWh.

Innsigelse

Med hjemmel i lov av 24.11.00 om vassdrag og grunnvann § 24 tredje ledd, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6, fremmer Fylkesmannen i Nordland innsigelse til søknad om bygging av Vesterelva og Almdalsforsen kraftverk. Innsigelsen begrunnes ut fra nasjonale naturvern hensyn tilknyttet skog.

Begrunnelse

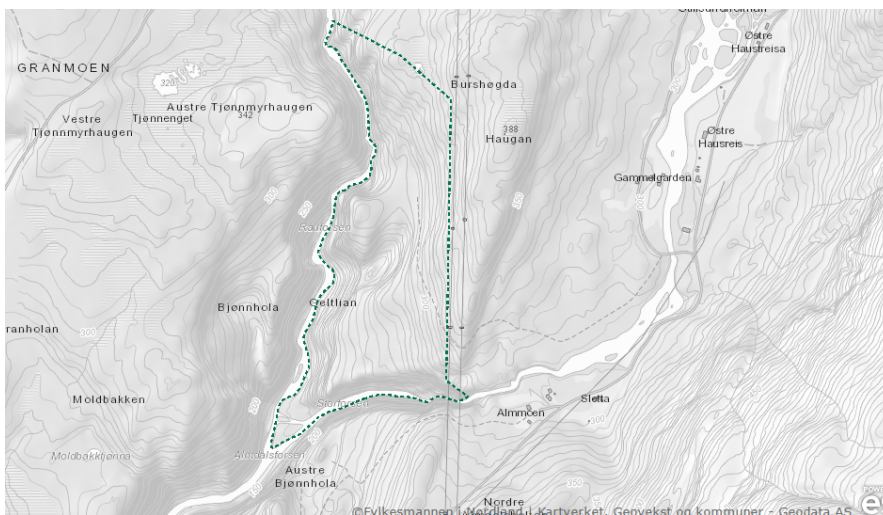
Under Røssågutbyggingen på 1950-tallet ble øvre deler av Gluggvasselva, Elsvasselva og Fisklauselva overført til Røssvatnet. Dette er grunnen til at dette sidevassdraget ikke inngår i vassdragsvernet av Vefsna i henhold til St.prp. nr. 118 (1991-92) *Verneplan IV for vassdrag*. Gluggvasselva og Vesterelva omfattes derfor heller ikke av regional plan for Vefsna.

Etter det opplyste er dagens vannføring ved kote 275 i Vesterelva er 46,2 % av naturlig vannføring, mens det ved kote 290 i Gluggvasselva er igjen 12,8 % av naturlig vannføring. Den reduserte vannføringen har etter all sannsynlighet resultert i tilbakegang i fuktighetsbetingede habitat, herunder områder med Lobarionsamfunn (lungeneversamfunn).

Selv om både Vesterelva og Gluggvasselva har redusert vannføring som følge av overføringen, er det fortsatt en del verdifull natur i området. Langs Vesterelva fra ca. kote 250 til ca. kote 14, inkludert Storforsen i Gluggvasselva, er det registrert en svært viktig forekomst av naturtypen bekkekløft. Vegetasjonen i selve kløfta er tydelig kalkpåvirket (Gaarder & Fjelstad 2005). Kjerneområdet for bekkekløften omfatter en ca. 1,5 km strekning av Vesterelva, men inkluderer også nedre del av Gluggvasselva før samløpet med Vesterelva. I forbindelse med bekkekløftprosjektet er området ut fra arrondering og eksisterende vassdragsinngrep oppstrøms justert ned til regional verneverdi.

I de sørvendte skrentene nord for elvemøtet finnes rik skredjord og kalkskog med store forekomster av krevende karplanter som blant annet reinrose og rødflangre. Lisidene domineres ellers av lågurtskog, samt rik bergsprekk og bergvegg vegetasjon. Langs elva og i fuktige partier av lisidene inngår frodig høgstaudeskog og gråor-heggeskog. I tillegg til rik karplanteflora finnes det innslag av fuktighetskrevende lavflora og enkelte krevende beitemarksopp. De vanlige artene i Lobarionsamfunnet forekommer relativt vanlig på rogn, selje og gråor i hele kløfta. Den mer krevende arten fossenever er kjent registrert på to rogner. Ved elvemøtet ble det også funnet små og spredte forekomster av Lobarionarter på rundt 15 grantrær, noe som indikerer fragmenter av boreal regnskog. Boreal skog (kystgranskog) som finnes i sterk og klar oseanisk seksjon med høy og stabil luftfuktighet er i norsk rødliste for naturtyper 2011 vurdert som sterkt truet.

Fylkesmannen understreker at det ligger forslag til skogvern til sluttbehandling i departementet. Området på Vesterelvas østside nord for samløpet mellom Gluggvasselva er foreslått vernet ut fra store verdier tilknyttet skogsmiljøet, jf. figur 1. Almdalsforsen er ett av 12 skogområder i Vefsnas nedslagsfelt hvor vedtak om vern ble utsatt til man gjennom regional plan for Vefsna hadde avklart forholdet mellom aktuelle vannkraftprosjekter og de foreslåtte skogvernområdene, jf. kgl. res. 25.02.11. Almdalsforsen og Vesterelva ligger utenfor virkeområdet for regional plan for Vefsna.

Figur 3. Grønnstiplet område angir foreslått skogvern.

Formålet med vern av skogområdene på Helgeland, herunder Almdalsforsen, er å ivareta både mer typiske skogområder og spesielle/sjeldne/truede skogelementer. Vern av de foreslåtte områdene vil sikre relativt store arealer med til dels betydelige verneverdier, og disse 12 områdene i Vefsnas nedslagsfelt er med på å oppfylle mangler påpekt i

---

«Evalueringen av skogvernet i Norge» (Framstad et al. 2002). Det er verdt å påpeke at Nordland har internasjonalt ansvar for boreal regnskog og kalkgranskog, ettersom betydelig andel av nasjonale forekomster finnes i Nordland.

Omsøkte utbygginger vil ikke berøre skogområdet direkte, men ettersom en i randsonen langs vassdragene forventer redusert luftfuktighet, vil inngrepet gi en indirekte effekt på skogen. Fylkesmannen er enig i at det er vanskelig å bedømme i hvilken grad de registrerte naturtypene vil bli påvirket av redusert vannføring. Selv om mye av verdiene er knyttet til den rike berggrunnen, er fortsatt stabilt fuktige miljøet i skogen og kløfta viktig for naturverdiene i området. I denne sammenheng bidrar elvene med tilføring av fuktighet til bekkekløften, men på grunn av eksisterende fraføring av vann er det grunn til å tro at denne tilførselen er betydelig redusert sammenliknet med naturtilstanden. Almdalsforsen er et område med rik karplanteflora, innslag av fuktighetskrevede lavflora og truede vegetasjonstyper som bekkekløfter, boreal regnskog og flommarkskog. Verneverdiene er mye knyttet til juvet og elva der. Her er det to bekkekløfter og delvis boreal regnskog, som begge er to høyt prioriterte mangler. I evalueringsrapporten om skogvern fra 2002 ble det i første omgang anbefalt høyest prioritet for å sikre vern av *«gjenværende, forholdsvis intakte områder av lavereliggende skog i nemoral, boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone, spesielt av rike skogtyper som edellauvskog, kalkskog, lågurtskog og høgstaudekog, så vel som typer som Norge har et internasjonalt ansvar for (kystbarskog)»*. Bekkekløftene representerer et svært særpreget og artsrikt naturelement, og, som påpekt i rapporten, også trenger oppfølging i den videre verneprosessen. I «Evaluering av norsk skogvern i 2016» (Framstad et al. 2017) er det påpekt at boreal regnskog har noe lavere vernedekning sammenliknet med andre vernede skogtyper i fylket, og flere områder av høy verdi mangler vern. Videre påpekes det at bekkekløfter er underdekket, samtidig som kraftutbygging har redusert verdien på flere viktige lokaliteter de siste årene.

Av generelle kriterier fanger Almdalsforsområdet opp rike skogtyper og skogtyper med internasjonalt ansvar (bekkekløft og fragmenter av boreal regnskog). De berørte bekkekløftlokalitetene ligger i en del av Nordland hvor slik naturtype har en brukbar utbredelse, hvor spesielt Grane og Hattfjelldal kommuner utpeker seg med gode forekomster (ca. 40 lokaliteter). Av disse lokalitetene er imidlertid kun 12 vurdert som svært viktige (A-områder). Dette tilsier at en bør vise varsomhet med å tillate inngrep som innvirker på naturverdiene i og langs disse vassdragene, herunder lokaliteten Almdalsforsen.

Fossenever er i den nasjonale rødlisten av 2015 kategorisert som sårbar (VU). Arten er en nordlig lavart som finnes på stammer av lauvtrær og greiner av gran i fuktig skogshabitat med lite direkte sollys. Lavarten er primært en epifytt, og vokser ofte i nærheten av bekker og elver. I influensområdet til kraftverkene er fossenever påvist voksende på rogn på det flate området hvor elvene møtes, samt ved Tjønnyrhaugen. Gluggvasselva, vil sammen med Vesterleva, spesielt kunne tilføre fuktighet til skogsområdet hvor elvene møtes. Redusert vannføring vil sannsynligvis virke negativt på luftfuktigheten i den nærliggende delen av skogen og dermed kunne forårsake negative konsekvenser for den fuktighetskrevede lavarten.

Tilgangen på fuktighet representerer en grunnleggende miljøvariasjon i skogtypen, og er i stor grad bestemmende for hvilke arter forekommer her. Selv om det er en betydelig reduksjon allerede av vannføringen, vil en ytterligere reduksjon ha sterk negativ effekt på de fuktighetsavhengige artene i bekkekløftene og den boreale regnskogen. En legger her til grunn at tilstanden etter den omfattende utbyggingen på 50-tallet nå har stabilisert seg.

Utbygging av de to omsøkte kraftverkene vil sannsynligvis svekke overlevelsessevnen og potensialet for videreutvikling av fuktighetskrevede epifytter, noe som ikke være forenelig med et vern av det foreslåtte området. Fylkesmannen fremmer av hensyn til den svært viktige skogtypen derfor innsigelse til Vesterelva og Almdalsforsen kraftverk.

Reindrifsfaglige merknader

Alle de tre omsøkte kraftverkene ligger i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Denne delen av distriktet kan brukes til beite store deler av året, men blir primært brukt i barmarksesongen. Reindriftslovens § 19 fastslår at reindrifta har beiterett i fjellet og annen utmarksstrekning, og beiteretten gjelder hele året. I konsesjonssøknadene står det at deler av tiltakene er utenfor reinbeiteområdet. Det stemmer ikke. På reindriftras arealbrukskart er deler av tiltaksområdet ikke markert med noe spesifikt sesongbeite, men det er fremdeles del av det samiske reinbeiteområdet. Beiteretten gjelder her på samme måte som ellers. Reindriftras arealbrukskart er oversiktskart som viser den generelle og normale bruken av beiteområdene. Beitebruken vil variere mellom år som følge av beitekvalitet, snø og is, rovviltsituasjon og andre driftsforhold.

Massedeponiet i tilknytning til Vesterelva og Almdalsforsen kraftverk er planlagt i et område med mye myr, og i et område som reindrifta bruker til vårbeiter. Myrer har en særlig høy beiteverdi for rein om våren siden det er myrene som først blir tilgjengelige for beiting etter vinteren. Planter i myrområder er dessuten ekstra viktige fordi de har høy proteinverdi, noe som er svært viktig for reinen om våren. I løpet av vinteren tærer rein på proteinressurser opparbeidet gjennom sommer og høst, og er i negativ proteinbalanse. Nøyaktig plassering av massedeponiet bør derfor avklares med reinbeitedistriktet, for å unngå at gode beiter blir ødelagt.

TJUVHOLFORSEN KRAFTVERK

Om tiltaket

Kraftverk vil utnytte et 60 m høyt fall mellom kote 110 og kote 50. Kraftstasjonen blir liggende i dagen ved Almlidforsen. Inntaksterskelen blir 2 m høy og 20 m lang. Total lengde på rørgata blir 1050 m. Avløpet fra stasjonen slippes rett i elva. Det blir installert to Francisturbiner med samlet installert effekt 5,02 MW og produksjon på 14,49 GWh.

Fylkesmannens vurdering

Berggrunnen er kalkrik, noe funn av flere kalkkrevede arter bekrefter. Etter det opplyste er vegetasjonen langs utbyggingsstrekningen er relativt ensartet. Skogen er i hovedsak blåbærgranskog og småbregnegranskog som er dominert av gran og bjørk, og større eller mindre innslag av gråor, selje og rogn. Langs elva går et smalt belte med dominans av gråor.

Almlidforsen ved stasjonen er absolutt vandringshinder for anadrom fisk. Tiltaket fører til reduksjon i vannføringen mellom hovedinntaket og kraftverket, noe som vil medføre nedsatt biologisk produksjon av evertebrater. I tillegg vil en forvente en vridning mot mer tørketolerante arter langs elvestrengen.

Det er ikke prioriterte eller direkte truede arter i influensområdet. Det er imidlertid registrert en del arter av stor forvaltningsinteresse i området. Hinnetrollmose, som er noe kalkkrevede, er funnet øst for Tjyvholet, mens de nær truede lavartene gubbeskjegg og rustdoggnål er funnet i en eldre kystganskoglokalitet på Stormoen. Denne skoglokaliteten er en viktig naturtypeforekomst. Skogen har spor etter tidligere hogst, men det er del død ved i

---

lokaliteten i ulike nedbrytningsstadier. Dette indikerer noe kontinuitet i død-ved elementet, og ut fra artsforekomstene tyder skogtypen å være rike og fuktig. Langnål (NT) ble påvist på gråor innenfor lokaliteten.

Rørgatetraséen vil skjære tvers gjennom denne skoglokaliteten, og vil medføre endring i solinnstrålingen og dermed de mikroklimatiske forholdene i vestre del av lokaliteten. Når dette er sagt er lungeneversamfunnet er sparsomt utviklet. Vannveien vil sannsynligvis føre til tap av rustdoggnålforekomster. Mye av verdiene innenfor lokaliteten er knyttet til død ved.

De største negative konsekvensene for naturmangfoldet er inngrepet i kystgranskoglokaliteten, bunndyrfaunaen og til endrede leveforhold for fuktighetskrevende arter i og langs den berørte elvestrekingen. For kystgranskog er Grane, sammen med kystkommunene Brønnøy og Bindal, viktige utbredelsesområder. Ca. 50 lokaliteter er registrert her, hvorav omtrent 90 % av disse har verdi utover det lokale. Gitt denne utbredelsen i denne delen av fylket, jf. nml § 10, og at det er noe svak kontinuitet i tresjiktet og noe dårlig utviklet lungeneversamfunn, fremmer ikke Fylkesmannen innsigelse til tiltaket. Like fullt er det åpenbart verdier tilknyttet lokaliteten, og vi oppfordrer derfor om at en ser på om det finnes muligheter for å unngå inngrep her, eller som minimum minimere nødvendige inngrep. Som et avbøtende tiltak bør ivaretagelse og tilbakelegging av død ved prioriteres.

Friluftsliv

Området Grane-Stormoen-Tjuvholforsen er registrert som nærturområde for befolkningen på Grane. Det er etablert sti til Granesetra og rundtur fra bomveien langs Gluggvasselva. En kulp i Gluggvasselva fungerer som badeplass. Redusert vannføring her og de fysiske inngrepene vil helt klart forringe friluftsområdet. For lokalbefolkningen vil redusert vannføring vurderes som negativt.

Reindrift

De planlagte inngrepene (inntaksdammer, rørgate, kraftstasjon, massedeponi, adkomstveier), vil etter vår vurdering medføre moderate konsekvenser for reindrifta i driftsperioden. De største konsekvensene av de omsøkte kraftverkene antas å knytte seg til anleggsperioden, da reinen vil unngå å beite i tiltaksområdet, og i en betydelig radius utover tiltaksområdet. Også vedlikehold og tilsyn i driftsfasen kan medføre forstyrrelser for beitende rein.

Konklusjon

Ut fra det forannevnte vurderes den samlede konsekvensen av Tjuvholforsen kraftverk som middels-middels/lav negativ.

Med hilsen

Monica Iveland
ass. fylkesmann

Sveinung Bertnes Råheim
fylkesmiljøvernssjef

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:
Nordland fylkeskommune
Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt v/ Torstein Appfjell
Grane kommune
Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland
Miljødirektoratet